

УДК 343.98

НАУКОВО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СЛІДЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Н. В. Павлюк, кандидат юридичних наук, науковий співробітник Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України

Постановка проблеми. Реалізацію вимог кримінального процесуального законодавства України (ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України), якими передбачено проведення швидкого, повного й неупередженого досудового розслідування та судового розгляду, неможливо уявити без впровадження інновацій науково-технічного потенціалу в діяльність співробітників органів кримінальної юстиції, основним завданням яких є ефективна протидія злочинності.

Не викликає сумнівів той факт, що тільки використання сучасних науково-технічних засобів криміналістики гарантує високий рівень якості та ефективності розслідування. Науково-технічні засоби розширюють пізнавальні можливості слідчого (прокурора, детектива), за їх допомогою суб'єкт, уповноважений на проведення досудового розслідування, продуктивніше здійснює збирання доказової інформації. Використання науково-технічних засобів у слідчій діяльності виявляється також у тому, що фіксація матеріальної обстановки злочину за їх допомогою забезпечує наочність отриманих даних, компенсуючи тим самим неможливість безпосереднього їх сприйняття окремими учасниками кримінального провадження.

Чинним Кримінальним процесуальним кодексом України (далі – КПК України) передбачено застосування науково-технічних засобів під час проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій, що істотним чином впливає на поліпшення якос-

ті розслідування, збільшення ефективності наявних у розпорядженні слідчого методів та засобів. Важливе значення має використання досягнень науки та техніки в профілактиці злочинів.

Серед основних аспектів використання досягнень науково-технічного прогресу в криміналістиці можна назвати такі: 1) використання науково-технічних засобів для ефективного розкриття злочину, викриття злочинців; 2) застосування науково-технічних засобів у профілактичній роботі службових осіб, уповноважених на здійснення досудового розслідування за конкретними провадженнями та у загальнопроєвентивній діяльності; 3) використання досягнень науки й техніки в управлінській діяльності та в цілях наукової організації слідчої роботи, а також для потреб кримінологічної та управлінського прогнозування [1, с. 3–5].

Аналіз криміналістичної літератури дає підстави стверджувати, що проблема науково-технічного забезпечення слідчої діяльності досліджувалася в різних аспектах, однак розглянуті питання не охоплюють усієї проблематики, що досліджується. Тому виникає необхідність у подальшому розгляді низки питань, пов'язаних з визначенням поняття та сутності науково-технічного забезпечення слідчої діяльності, що зумовлює актуальність цієї проблеми.

Стан розробки проблеми. Питання науково-технічного забезпечення слідчої діяльності здебільшого висвітлювалося в працях науковців через дослідження окремих проблем: упровадження або застосування науково-технічних засобів у кримінальному судочинстві (М. Б. Вандер, А. І. Вінберг, В. Г. Гончаренко, Г. І. Грамович, О. О. Закатов, Є. П. Іщенко, Н. С. Карпов, В. В. Коваленко, В. П. Колмаков, Ю. Г. Корухов, Ю. М. Оропай, О. О. Пунда, М. О. Селіванов, П. В. Цимбал та ін.); криміналістичного або техніко-криміналістичного забезпечення розслідування злочинів (В. В. Лисенко, О. В. Таран, О. Х. Волинський, Є. В. Давидов, І. І. Дановська, К. Є. Дьомін, М. В. Капустіна, І. П. Кочнева, І. Л. Ландау, Т. О. Мудряк, К. Є. Поджаренко, Л. О. Селезньова, П. Т. Скорченко, В. С. Філашкін, В. Ю. Шепітько, Ю. М. Черноус та ін.) чи інформаційного забезпечення слідчої діяльності (О. О. Белов, К. І. Беляков, В. В. Бірюков, В. А. Журавель, І. О. Іерусалімов, П. П. Іщенко, Є. Д. Лук'янчиков, Ю. В. Попов, Я. А. Посков та ін.). Однак роботи зазначених авторів

не дають чіткого та однозначного уявлення про досліджувану проблему, не розкривають її зміст.

Безпосередньо питанню науково-технічного забезпечення слідчої діяльності приділялася увага у працях М. В. Кобця [2], С. С. Паламарчука [3], С. Й. Соболевської [4], Л. Д. Удалової [5] та ін.

Метою статті є висвітлення поняття та сутності науково-технічного забезпечення слідчої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Появу поняття «науково-технічне забезпечення» можна віднести до першої половини 80-х рр. ХХ ст., коли воно почало використовуватися в спеціальній літературі, а потім і відомчих нормативних актах [6, с. 16]. Однак до теперішнього часу чітко не визначено, що слід розуміти під науково-технічним забезпеченням слідчої діяльності.

Розкриваючи зміст цього поняття, вважаємо за доцільне спочатку звернутися до співвідношення понять «науково-технічні засоби» та «техніко-криміналістичні засоби», що розробляються, пристосовані або використовуються для вирішення завдань криміналістики. Перше поняття передбачає застосування для виявлення, розслідування і запобігання злочинам продуктів розвитку науки й техніки. Друге – нерозривно пов'язане з практичним втіленням творчої думки щодо створення приладів, пристроїв, матеріалів, прийомів і способів, які використовуються в цих цілях [7, с. 41].

Науково-технічні засоби криміналістики – це прилади, пристосування та матеріали, які застосовують для збирання, дослідження та використання доказів або створення умов, що ускладнюють вчинення злочинів. За походженням такі засоби можуть бути розподілені на кілька груп: 1) запозичені з різних галузей науки і техніки без спеціального пристосування до задоволення потреб криміналістики (фото- і відеоапаратура загального призначення, засоби звукозапису, персональні комп'ютери, слюсарні інструменти, будівельний гіпс тощо); 2) запозичені з різних галузей науки і техніки та спеціально пристосовані до задоволення потреб криміналістики (мікроскопи, металошукачі, електроліхтарі зі спеціальними насадками, спеціалізовані фотокамери тощо); 3) спеціально створені для задоволення потреб криміналістики (фотороботи, набори для виявлення слідів рук шляхом окурюван-

ня парама йоду, магнітні дактилоскопічні щітки, набори для дактилоскопіювання, роботи з мікрооб'єктами, експрес-аналізу наркотичних речовин тощо). Сучасні науково-технічні засоби та методи криміналістики базуються на останніх досягненнях природознавства, математики, аналітичної фізики й хімії, кібернетики та інших наук, розробляються з орієнтацією на потреби слідчої, експертної, судової та оперативно-розшукової практики. За видом науково-технічні засоби розподіляються на: прилади, апаратуру й обладнання, інструменти та пристосування, приладдя та матеріали, а також комплекти техніко-криміналістичних засобів (слідча валіза, фотосумка тощо) [8, с. 41–42].

Сфера застосування науково-технічних засобів значно ширша, ніж сфера застосування криміналістичної техніки, бо вона виходить далеко за межі боротьби з правопорушеннями. Попри це в науці криміналістиці не можна обмежуватись тільки вивченням криміналістичної техніки. Криміналістам необхідно знати про всі новітні науково-технічні засоби та методи, що з'явилися в інших галузях науки і техніки, які можуть бути використані або пристосовані для вирішення завдань, що стоять перед криміналістикою. Виготовлення або пристосування технічних засобів спеціально для використання при розслідуванні та попередженні злочинів є основною ознакою чи критерієм, що дозволяє розглядати їх як техніко-криміналістичні засоби [9, с. 77].

У свою чергу, поняття «техніко-криміналістичні засоби» розглядають у вузькому і широкому розумінні. У першому аспекті – це тільки технічне обладнання, пристрої, інструменти й матеріали, у другому – також прийоми й способи їх застосування та роботи з доказами. Таким чином, під техніко-криміналістичними засобами слід розуміти спеціально виготовлені або пристосовані прилади, пристрої, інструменти, матеріали, а також розроблені криміналістикою технічні прийоми та способи, що застосовують у цілях протидії злочинності. Тому поняття «науково-технічні засоби», що розробляються криміналістикою, пристосовані або використовуються для вирішення її завдань, збігається з поняттям «техніко-криміналістичні засоби» і відрізняється від нього лише комплексом узятих без зміни з інших галузей людської діяльності пристроїв,

пристосувань, інструментів і матеріалів, а також способів їх застосування [7, с. 42].

Щодо лексичного значення терміна «забезпечення» слід указати, що він вживається в різних значеннях: дія; надання достатніх для життя матеріальних засобів, необхідних для діяльності, функціонування чого-небудь; матеріальні засоби для існування, життя; те, що слугує гарантією виконання, збереження чого-небудь; охорона кого-, чого-небудь від небезпеки тощо. Змістовне значення дієслова «забезпечувати» – постачати; створювати умови, гарантувати [10, с. 285; 11, с. 238].

На думку Є. Д. Лук'янчикова, термін «забезпечення» має два аспекти: констатацію правової діяльності як суб'єкта забезпечення суспільних відносин та передбачену законом сукупність заходів забезпечення існування чи функціонування будь-чого [12, с. 110]. Як слушно зауважує К. О. Чаплинський, забезпечення можна розглядати в статичі як сукупність засобів, методів, інструментів, що слугують вирішенню певних завдань, а також умов, які сприяють процесу їх вирішення, і в динаміці – як процес створення і надання зазначених вище засобів та умов. Автор також наголошує на тому, що термін «забезпечення» вміщує як власне криміналістичне забезпечення, так і всі інші види забезпечення стосовно криміналістичних засобів та методів [13, с. 210].

Ураховуючи вищевикладене, вважаємо за потрібне тлумачити термін «забезпечення» як систему дій, спрямованих на підвищення науково-технічного потенціалу процесуальної діяльності, суб'єктами якої є слідчий, прокурор, детектив. Ця система включає: дії з розробки, удосконалення, надання та використання засобів (як матеріальних – самої техніки, так і теоретичних – наукових положень та рекомендацій), а також дії з підготовки суб'єктів їх застосування.

Що стосується змісту поняття «слідча діяльність», то в науковій літературі існують різні підходи до його визначення. Так, М. Є. Дирдін слідчу діяльність розуміє як урегульовану нормами кримінального процесуального законодавства діяльність, спрямовану на розкриття і розслідування злочинів [14, с. 206]. На думку П. П. Іщенка, слідча діяльність – це спеціально організована і цілеспрямовано здійснювана правоохоронними органами діяльність [15, с. 9]. Серед

науковців заслуговує на особливу увагу робота А. С. Колодіної, у якій автор зазначає, що в межах наявних наукових підходів укажане поняття трактують як: специфічний вид криміналістичної діяльності; практичну діяльність, що визначається в кримінально-процесуальному та криміналістичному аспектах; об'єкт управління (організаційно-управлінський аспект визначення слідчої діяльності); різновид предметної діяльності, що взаємодіє з протиставленою злочинною діяльністю; стадію кримінального процесу, на якій органи досудового розслідування виконують передбачені кримінально-процесуальним законом дії; специфічний вид соціальної практики, що полягає в пізнанні подій протиправного характеру за допомогою відповідних закону засобів і прийомів; регламентовану кримінальним процесуальним законом, засновану на ньому та на криміналістичних рекомендаціях діяльність. На думку науковця, слідчу діяльність можна розглядати у двох аспектах: кримінально-процесуальному та криміналістичному. Так, слідча діяльність у кримінально-процесуальному аспекті – це специфічний вид практичної діяльності, яка спрямована на протиставлену їй злочинну діяльність, здійснюється спеціально уповноваженими суб'єктами та ґрунтується на визначених кримінальним процесуальним законом засадах. У криміналістичному аспекті – це інформаційно-пізнавальна діяльність, основним суб'єктом якої є слідчий, що реалізується за допомогою обрання і використання спеціальних засобів, методів, прийомів та рекомендацій у процесі розслідування кримінально-релевантної події, метою якої є швидке та ефективне розслідування злочинів [16, с. 6–7].

Вважаємо, що термін «слідча діяльність» може використовуватися у двох розуміннях: широкому – коли йдеться про діяльність органу Національної поліції, органу безпеки, органу, що здійснює контроль за додержанням податкового законодавства, органу державного бюро розслідувань, органу Державної кримінально-виконавчої служби України, підрозділу детективів, підрозділу внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України в межах компетенції, передбаченої КПК України, здійснювати досудове розслідування кримінальних правопорушень (п. 17 ч. 1 ст. 3 КПК України), а також діяльність органів прокуратури, що спрямо-

вана на боротьбу зі злочинністю (ст. 36 КПК України) [17], та вузькому – коли мається на увазі діяльність, пов'язана з розкриттям та розслідуванням злочинів.

Перш ніж перейти до розкриття сутності науково-технічного забезпечення слідчої діяльності, хотілося б звернутися до робіт деяких учених-криміналістів. Так, В. А. Волинський вважає, що це поняття правомірно вживати стосовно діяльності органів внутрішніх справ у цілому, тобто коли йдеться про використання всього комплексу науково-технічних засобів (спеціальної, оперативної, криміналістичної техніки, засобів зв'язку тощо). Якщо мати на увазі процесуальну діяльність, пов'язану з розкриттям і розслідуванням злочинів, то доцільно, на його думку, застосовувати термін «техніко-криміналістичне забезпечення» [6, с. 16]. С. Й. Соболевська пропонує таке визначення поняття науково-технічного забезпечення: науково-технічне забезпечення – це прикладна система науково-практичних рекомендацій застосування науково-технічних, у тому числі й криміналістичних, засобів і методів з метою запобігання, виявлення, розкриття і розслідування злочинів, тобто, по суті, наукове (у формі криміналістичних знань) і технічне забезпечення. Разом з тим автор зазначає, що в системі науково-технічного забезпечення криміналістичне забезпечення відіграє значну роль і виконує стрижневу функцію. Науково-технічне забезпечення являє собою систему засобів, необхідну для реалізації цілей діяльності з розслідування кримінальних проваджень. Видається, що систему науково-технічного забезпечення утворюють наукові знання в ідеальній і матеріальній формах (технічні засоби). Вона містить: теоретичний компонент, що відбиває елементи механізму злочинної діяльності; технічний компонент – техніка роботи з речовими доказами; тактичний та методичні компоненти [4, с. 15]. На переконання Т. О. Ткачук, яка розглядає це поняття стосовно діяльності працівників оперативних підрозділів, науково-технічне забезпечення – це система дій, спрямованих на створення умов постійної готовності правоохоронних органів до застосування науково обґрунтованих методів та засобів для пошуку, фіксації, дослідження й використання інформації, що індивідуалізує об'єкти розшуку, реалізації таких умов у повсякденній прак-

тиці розшуку. При цьому створення умов постійної готовності передбачає взаємоузгоджене й взаємозалежне вирішення організаційних, правових, науково-технічних, методичних проблем використання наукових методів та засобів розшукової діяльності. Як слушно зауважує автор, розвиток науково-технічного забезпечення базується на досягненнях науки і техніки, однак знаходиться в прямій залежності від суспільного прогресу, ступеня розуміння суспільством загроз з боку злочинності, а відповідно – необхідності розробки та використання адекватних заходів боротьби з нею. У цьому процесі реалізуються такі соціальні функції криміналістики, як пізнавальна, творча, освітня, упроваджувальна, діяльнісна та ін. Певною мірою для розвитку науково-технічного забезпечення характерною є інноваційна діяльність, що виражається формулою: розробка – апробація – упровадження – практика [18]. В. М. Бодяков вважає, що науково-технічне забезпечення логічно поєднує в собі як криміналістичний елемент, так і спеціально-технічний, оскільки в структурно-змістовному аспекті вони являють собою дворівневу систему дій, спрямованих: 1) на створення умов постійної готовності суб'єктів до використання досягнень науки і техніки у здійсненні правоохоронної діяльності; 2) реалізацію таких умов у повсякденній практиці. Мається на увазі: створення нових і вдосконалення наявних засобів, методів та рекомендацій; упровадження й використання цих засобів, методів та рекомендацій у практику діяльності правоохоронних органів; криміналістична підготовка суб'єктів розкриття й розслідування злочинів; удосконалення правових засад застосування засобів, методів і рекомендацій для здійснення зазначеної діяльності, що, у свою чергу, було б неможливим без роз'яснення їх сутності та необхідності реалізації конкретних заходів захисту суспільства від злочинних посягань [19]. На переконання А. В. Іщенко, І. П. Красюка та В. В. Матвієнка, науково-технічне забезпечення є одним із важливих елементів криміналістичного забезпечення. Автори зазначають, що науково-технічне та науково-методичне забезпечення передбачає освоєння і впровадження у криміналістичну практику технічних засобів, методик і тактичних рекомендацій щодо збирання та дослідження доказів, які де-

дали більше поєднують з реалізацією можливостей сучасних інформаційних технологій і комп'ютерної та криміналістичної техніки [20, с. 130–133].

Висновки. Викладене дозволяє дійти висновків про те, що науково-технічне забезпечення слідчої діяльності є складовою частиною криміналістичного забезпечення та являє собою розробку наукових положень та рекомендацій, спрямованих на підвищення науково-технічного арсеналу процесуальної діяльності, суб'єктами якої є слідчий, прокурор, детектив, шляхом удосконалення технічних засобів, організаційних та правових основ їх застосування.

Перелік літератури

1. Закатов А. А., Оропай Ю. Н. Использование научно-технических средств и специальных знаний в расследовании преступлений. Киев: РИО МВД УССР, 1980. 104 с.

2. Кобець М. В. Науково-технічне забезпечення розкриття та розслідування злочинів, пов'язаних з вибухами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ: Київ. нац. ун-т внутр. справ, 2006. 20 с.

3. Паламарчук С. С. Науково-технічне забезпечення пошуку слідів злочину у водному середовищі. *Наук. вісн. Нац. акад. внутр. справ України*. Київ, 2004. №2. С. 110–122.

4. Соболевская С. И. Криминальные пожары: научно-техническое обеспечение расследования: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Н. Новгород: Нижегород. акад. МВД России, 2003. 28 с.

5. Удалова Л. Д. Науково-технічне забезпечення отримання вербальної інформації. *Засади кримінального судочинства та їх реалізація в законотворчій і правозастосовній діяльності*: тези доп. та повідомл. наук.-практ. конф. (Київ, 3 квіт. 2009 р.). Київ: Атіка, 2009. С. 435–440.

6. Волинский В. А. Техничко-криминалістическое обеспечение раскрытия и расследования преступлений. М.: ВНИИ МВД РФ, 1994. 80 с.

7. Федоров Г. В., Григорович В. Л. Инновационные направления развития криминалистики: монография / под ред. Г. В. Федорова. М.: Юрлитинформ, 2012. 272 с.

8. Криміналістика: підручник / В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова, В. А. Журавель та ін.; за ред. В. Ю. Шепітька. 5-те вид., перероб. та допов. Київ: Ін Юре, 2016. 640 с.

9. Криминалістика: учеб. для вузов / под общ. ред. Е. П. Ищенко, А. Г. Филиппова. М.: Высш. образование, 2007. 112 с.

10. Російсько-український словник наукової термінології: Суспільні науки / Й. Ф. Андерш, С. А. Воробйова, М. В. Кравченко та ін. Київ: Наук. думка, 1994. 600 с.
11. Тлумачний словник української мови / за ред. В. С. Калашника. Харків: Белкар-книга, 2005. 800 с.
12. Лук'янчиков Є. Д. Методологічні засади інформаційного забезпечення розслідування злочинів: монографія. Київ: Нац. акад. внутр. справ України, 2005. 360 с.
13. Чаплинський К. О. Поняття та сутність тактичного забезпечення досудового розслідування. *Право і сусп-во*. 2011. № 6. С. 207–212.
14. Дирдін М. Є. Характеристика змісту слідчої діяльності. *Наук. вісн. Нац. ун-ту ДПС України (економіка, право)*. 2012. № 3 (58). С. 206–211.
15. Ищенко П. П. Информационное обеспечение следственной деятельности: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М.: Акад. Ген. прокуратуры РФ, 2009. 26 с.
16. Колодіна А. С. Принципи криміналістичної методики у діяльності з розслідування злочинів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса: Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.», 2016. 20 с.
17. Кримінальний процесуальний кодекс України: від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/4651-17/paran407#n407> (дата звернення: 12.04.2017).
18. Ткачук Т. А. Научно-техническое обеспечение розыскной деятельности в уголовном процессе России: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. URL: www.dslib.net/kriminal-process/nauchno-tehnicheskoe-obespechenie-rozysknoj-deyatelnosti-v-ugolovnom-processii.html#4865142 (дата звернення: 18.04.2017).
19. Бодяков В. Н. Криминалистическое обеспечение антикоррупционной деятельности в уголовно-исполнительной системе России: учеб. пособие. URL: <https://scicenter.online/taktika-kriminalisticheskaya/kriminalisticheskoe-obespechenie-antikorrupsio.html> (дата звернення: 12.04.2017).
20. Ищенко А. В., Красюк И. П., Матвієнко В. В. Проблемы криміналістичного забезпечення розслідування злочинів: монографія. Київ: НАВСУ: ДНДЕКЦ МВС України, 2002. С. 130–133.

Транслітерація переліку літератури

1. Zakatov, A. A., & Oropaj, Yu. N. (1980). Yspol'zovanye nauchno-tekhnycheskykh sredstv y spetsyal'nykh znanyj v rassledovanuu prestuplenyj [The use of scientific and technical tools and expertise in the investigation of crimes]. Kyiv. RYO MVD USSR [in Russian].

2. Kobets', M. V. (2006) Naukovo-tekhnichne zabezpechennia rozkryttia ta rozsliduvannia zlochyniv, pov'iazanykh z vybukhamy [Scientific and technical support of solving and investigating crimes involving explosions]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv [in Ukrainian].

3. Palamarchuk, S. S. (2004). Naukovo-tekhnichne zabezpechennia poshuku slidiv zlochynu u vodnomu seredovyshi [Scientific and technical support in searching of traces of crime in the water environment]. Naukovyj visnyk Natsional'noi akademii vnutrishnikh sprav Ukrainy [Scientific bulletin National Academy of Internal Affairs of Ukraine] 2, pp. 110–122 [in Ukrainian].

4. Sobolevskaia, S. Y. (2003). Krymynal'nye pozhary: nauchno-tekhnycheskoe obespechenye rassledovanyia [Criminal fires: scientific and technical support for the investigation]. Extended abstract of candidate's thesis. Nizhniy Novgorod [in Russian].

5. Udalova, L. D. (2009). Naukovo-tekhnichne zabezpechennia otrymannia verbal'noi informatsii [Scientific and technical support to obtain verbal information]. Principles of criminal justice and their implementation in lawmaking and pravozastosovnij activity '09 Naukovo-praktychna konferentsiia (3 kvitnia 2009 hoda). Scientific and Practical Conference. (pp. 435–440). Kyiv. Atika. [in Ukrainian].

6. Volynskij, V. A. (1994). Tekhnyko-krymynalystycheskoe obespechenye raskrytia y rassledovanyia prestuplenyj [Technical and criminalistical support of solving and investigation of crimes]. Moskva. VNYI MVD RF [in Russian].

7. Fedorov, H. V., & Hryhorovych, V. L. (2012). Ynnovatsyonnye napravleniia razvytia krymynalystyky [The innovative directions for the development of Criminology]. H. V. Fedorov (Ed.). Moskva. Yurlytynform [in Russian].

8. Shepit'ko, V. Yu., Konovalova, V. O., Zhuravel' V. A. et al. (2016). Kryminalistyka [Criminalistics]. V. Yu. Shepit'ko (Ed.). Kyiv. In Yure [in Ukrainian].

9. Kriminalistika. (2007). [Criminalistics]. V. D. Zelensky, & G. M. Meretukov. (Ed.). Moskva. Vysshee obrazovanye [in Russian].

10. Russian-English Dictionary of Scientific Terminology: Social Sciences. (1994). J. F. Anders, S. A. Vorobyova, & M. V. Kravchenko. (Ed.). Kyiv. Nauk. dumka [in Ukrainian].

11. Kovryha, L. P., Kovalova, T. V., & Ponomarenko, V. D. (2005). The Defining Dictionary of the Ukrainian Language. V. S. Kalashnyk (Ed.). Kharkiv. Belkar-knyha. [in Ukrainian].

12. Luk'ianchikov, Ye. D. (2005). Metodolohichni zasady informatsijnoho zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv [The methodological bases of information support of crime investigation]. Kyiv. Nats. akad. vnutr. sprav Ukrainy [in Ukrainian].

13. Chaplyns'kyj, K. O. (2011). Poniattia ta sutnist' taktychnoho zabezpechennia dosudovoho rozsliduvannia [The notion and concept of tactical security of pretrial investigation] *Pravo i suspil'stvo* [Law and society] 6, pp. 207–212 [in Ukrainian].
14. Dyrdin, M. Ye. (2012). Kharakterystyka zmistu slidchoi diial'nosti [The description of the content of the investigation activity] *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu DPS Ukrainy (ekonomika, pravo)* [Scientific Bulletin of National University of State Tax Service of Ukraine (Economics, Law)] 3 (58), pp. 206–211 [in Ukrainian].
15. Yschenko, P. P. (2009). Ynformatsyonnoe obespechenye sledstvennoj deiatel'nosti [Information support of investigative activity] Extended abstract of candidate's thesis. Moskva [in Russian].
16. Kolodina, A. S. (2016). Pryntsyipy kryminalistychnoi metodyky u diial'nosti z rozsliduvannia zlochyniv [The principles of forensic techniques in the investigation of crimes] Extended abstract of candidate's thesis. Odesa [in Ukrainian].
17. Kryminal'nyj protsesual'nyj kodeks Ukrainy vid 13.04.2012 №4651 – VI [The Criminal and Procedural Code of Ukraine of 13.04.2012 №4651 – VI] zakon5.rada.gov.ua Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/go/laws/show/4651-17/paran407#n407> [in Ukrainian].
18. Tkachuk, T. A. Nauchno-tekhnycheskoe obespechenye rozysknoj deiatel'nosti v uholovnom protsesse Rossyy [The scientific and technical support of investigative activities in criminal proceedings of Russia] Candidate's thesis. Vladymyr. www.dslib.net Retrieved from www.dslib.net/kriminal-process/nauchno-tehnicheskoe-obespechenie-rozysknoj-dejatelnosti-v-ugolovnom-processii.html#4865142 [in Russian].
19. Bodiakov, V. N. et al. Krymynalystycheskoe obespechenye antykorruptsyonnoj deiatel'nosti v uholovno-yspolnytel'noj systeme Rossyy [The criminalistical support of anti-corruption activities in the penal system of Russia] <https://scicenter.online> Retrieved from <https://scicenter.online/taktika-kriminalisticheskaya/kriminalisticheskoe-obespechenie-antikorrupsio.html>.
20. Ischenko, A. V., Krasiuk, I. P., & Matviienko, V. V. (2002). Problemy kryminalistychnoho zabezpechennia rozsliduvannia zlochyniv [The problems of criminalistical support in investigation of crimes]. Kyiv. NAVSU; DNDEKTS MVS Ukrainy [in Ukrainian].

Павлюк Н. В. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності

У статті розглядаються питання науково-технічного забезпечення слідчої діяльності. Акцентовано увагу на співвідношенні понять «науково-технічні за-

соби» та «техніко-криміналістичні засоби». Основним критерієм є походження цих засобів: якщо вони запозичені з різних галузей науки і техніки без спеціального пристосування до задоволення потреб криміналістики, то це дозволяє розглядати їх як науково-технічні засоби, а якщо вони виготовлені або пристосовані спеціально для використання при розслідуванні та попередженні злочинів – як техніко-криміналістичні. Поняття «науково-технічні засоби», що розробляються криміналістикою, пристосовані або використовуються для вирішення її завдань, збігається з поняттям «техніко-криміналістичні засоби» і відрізняється від нього лише комплексом узятих без зміни з інших областей людської діяльності пристроїв, пристосувань, інструментів і матеріалів, а також способів їх застосування.

Проаналізовано лексичне значення терміна «забезпечення», у зв'язку з чим вважаємо за потрібне тлумачити цей термін як систему дій, спрямованих на підвищення науково-технічного потенціалу процесуальної діяльності, суб'єктами якої є слідчий, прокурор, детектив. Ця система включає: дії з розробки, удосконалення, надання та використання засобів (як матеріальних – самої техніки, так і теоретичних – наукових положень та рекомендацій), а також дії з підготовки суб'єктів їх застосування.

Дається авторське визначення поняття «науково-технічне забезпечення слідчої діяльності» – це складова частина криміналістичного забезпечення, яка являє собою розробку наукових положень та рекомендацій, спрямованих на підвищення науково-технічного арсеналу процесуальної діяльності, суб'єктами якої є слідчий, прокурор, детектив, шляхом удосконалення технічних засобів, організаційних та правових основ їх застосування.

Ключові слова: науково-технічне забезпечення слідчої діяльності, науково-технічні засоби, техніко-криміналістичні засоби, досудове розслідування, боротьба зі злочинністю.

Павлюк Н. В. Научно-техническое обеспечение следственной деятельности

В статье рассматриваются вопросы научно-технического обеспечения следственной деятельности. Акцентировано внимание на соотношении понятий «научно-технические средства» и «технико-криминалистические средства». Основным критерием является происхождение этих средств: если они заимствованы из различных отраслей науки и техники без специального приспособления к удовлетворению потребностей криминалистики, то это позволяет рассматривать их в качестве научно-технических средств, а если они специально изготовлены или приспособлены для использования при расследовании и предупреждении преступлений – как технико-криминалистические. Понятие «научно-технические средства», разработанные криминалистикой и приспособленные или используемые для решения ее задач, совпадает с понятием «технико-криминалистические средства» и отличается от него лишь комплексом взятых без изменения из других областей человеческой деятельности устройств, приспособлений, инструментов и материалов, а также способов их применения.

Проанализировано лексическое значение термина «обеспечение», в связи с чем считаем необходимым толковать этот термин как систему действий, на-

правленных на повышение научно-технического потенциала процессуальной деятельности, субъектами которой являются следователь, прокурор, детектив. Эта система включает: действия по разработке, совершенствованию, предоставлению и использованию средств (как материальных – самой техники, так и теоретических – научных положений и рекомендаций), а также действия по подготовке субъектов их применения.

Сформулировано авторское определение понятия «научно-техническое обеспечение следственной деятельности» – это составная часть криминалистического обеспечения, представляющая собой разработку научных положений и рекомендаций, направленных на повышение научно-технического арсенала процессуальной деятельности, субъектами которой являются следователь, прокурор, детектив, путем усовершенствования технических средств, организационных и правовых основ их применения.

Ключевые слова: научно-техническое обеспечение следственной деятельности, научно-технические средства, технико-криминалистические средства, досудебное расследование, борьба с преступностью.

Pavliuk N. V. Scientific and Technical Support of Investigative Activities

The article deals with the issue of scientific and technical support of investigative activities. The greater focus is placed on the correlation of notions «scientific and technical resources» and «technical and criminalistical resources». The basic criterion is the origin of these resources. If they are borrowed from different branches of science and technology without special adaptation to meeting demands of criminalistics, that allows to identify them as scientific and technical resources; on the other hand, if they are made or adapted specially for using them during investigation and preventing crimes they have to be considered as technical and criminalistical resources. The notion of «scientific and technical resources» that is developed by criminalistics and meets its demands or is used to deal with its issues is broadly congruent with the notion of «technical and criminalistical resources» and is distinguished from it only by the complex of the devices, appliances, tools, materials and the ways of their using taken without changes from other spheres of human activity.

The etymology of the term «support» has been analyzed in the article. Thus we insist on using this term as a system of activities focused on raising the scientific and technical potential of procedural activity, where an investigator, a prosecutor and a detective stand as the parties of legal process. This system include: the activities in development, improvement, borrowing and using resources (both material – the equipment itself, and theoretical – the scientific theses and recommendations), and the activities on qualifying the subjects of its appliance.

The author's definition of the notion «scientific and technical support of investigative activity» is given. It is the component part of the criminalistical support which represents the development of scientific principles and recommendations focused on raising the scientific and technical pool of the procedural activity, where an investigator, a prosecutor and a detective stand as the parties of legal process by

means of improvement of technical resources, organizational and legal basis of its appliance.

Key words: *scientific and technical support of investigative activity, scientific and technical resources, technical and criminalistical resources, pretrial investigation, crime prevention.*

Рекомендовано до опублікування на засіданні лабораторії «Використання сучасних досягнень науки і техніки у боротьбі зі злочинністю» НДІ ВПЗ імені академіка В. В. Сташиса НАПрН України (протокол № 3 від 26.04.2017 р.).